

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در هشتمین گزارش سیاستی خود، تصویری هشدارآمیز از وضعیت بازنشستگی در مشاغل سخت و زیان‌آور ارائه کرده است. در این گزارش آمده است که گسترش بدون ضابطه دامنه مشمولان مشاغل سخت، علاوه بر ایجاد عدم تعادل مالی در نظام بازنشستگی، موجب شده گروه بزرگی از بازنشستگان ۴۵ تا ۵۰ ساله بلافاصله پس از دریافت مزایای بازنشستگی دوباره به بازار کار بازگردند. این مسئله به‌عنوان نشانه‌ای از ضعف در نظام تشخیص استحقاق و ناکارآمدی سازوکارهای احراز مشاغل سخت و زیان‌آور شناخته شده است.

بر اساس آمار سالنامه تأمین اجتماعی ۱۳۹۹، بیش از یک میلیون و صد هزار نفر از بازنشستگان تحت پوشش این سازمان پیش از موعد بازنشسته شده‌اند؛ یعنی تقریباً نیمی از مجموع دو میلیون و ۲۰۰ هزار بازنشسته، بدون طی کردن روند عادی بازنشستگی، زودهنگام از کار کنسار رفته‌اند. از این میان، حدود ۴۷۹ هزار نفر از طریق مشاغل سخت و زیان‌آور بازنشسته شده‌اند؛ آماری که تفاوت چشمگیر نظام بازنشستگی ایران با سایر کشورها و رشد نگران‌کننده بازنشستگی زودهنگام را نشان می‌دهد.

وزارت کار در گزارش خود احتمال می‌دهد یا قوانین مربوط به بازنشستگی مشاغل سخت و زیان‌آور به‌درستی اجرا نشده‌اند، یا افرادی که در مشاغل سخت اشتغال نداشته‌اند، به‌گونه‌ای خود را در این دسته جای داده و از مزایای آن بهره برده‌اند؛ پدیده‌ای که در صورت تداوم، می‌تواند به بحران گسترده‌ای در نظام تأمین اجتماعی کشور منجر شود.

بازنشستگان و فشار معیشتی

بازنشستگان بسیاری از شرایط اقتصادی و اجتماعی دشواری رنج می‌برند که آنان را ناچار به بازگشت به بازار کار کرده است. حسن، کارگر بازنشسته معدن سنگ‌آهک، ۵۲ ساله که ۲۳ سال در معدن کار کرده و ریه‌هایش در اثر گرد و غبار آسیب دیده، می‌گوید: «مستمری پایین با سه فرزند دانشجو، خرج زندگی را تأمین نمی‌کند. نمی‌خواستم برگردم سر کار، اما فشار هزینه‌ها اجازه نداد».

رضا، جوشکار بازنشسته پالایشگاهی در اهواز، وضعیت را چنین توصیف می‌کند: «بازنشستگی پیش از موعد فقط اسم قشنگی است. حقوق آنقدر کم است که فقط می‌توان زنده